

Etablert 1819 av boktrykker Nils Wulfsberg

MORGENBLADET

ANSVARLIG REDAKTØR
OLAV ROKSETH

Majors foreløpige triumf

John Major klarte å skaffe seg støtte fra et flertall i sin parlamentsgruppe i sin jakt på tillit. Kritikken mot ham vil høye, men det er lite sannsynlig at Major kan gjenreise partiet til neste parlamentsvalg.

Kritikken mot Major har gått på ubestemt tid, på hans forsøk på å finne løsninger og komme overens med EU, og ikke minst på hans uheldige regjeringsskiftninger: Skandalene er kommet tett som hagl. I tillegg: elendige lokalvalg og valg til ledige parlamentsplasser, reddesomme meningsmåler.

Men John Majors egentlige problem er et annet, og det er et problem også en eventuell labourregjering etter neste valg må slite med: Det faktum at 1938 var det siste censuset Storbritannia med tilliggende herligheter ble målt til å være en verdensmakt.

Den britiske offentlighet har i økende grad irritert seg over nasjonens degradering, som gikk via Suez-fiascoen i 1956 og de Gaulles markering på 1960-tallet av at Europa godt kunne klare seg uten britene, til de stadig tydeligere tegn på at britene ikke oppnår mer enn status quo selv på hjemmefronten i Nord-Irland.

Det lenge siden Londonavisene kunne skrive «Tåke i kanalen, kontinentet avskåret...». Det er lenge siden «British made» var et kvalitetsstempel.

Den velstandsrykningen Vesten opplevde i etterkrigsperioden kom saktere og mer rykvis (stop-go-politikken) i Storbritannia enn mange andre steder. Tungindustrien og kullgruveindustrien, nasjonens rygggrad, måtte omskulpteres og delvis nedlegges. Støttebølger og forslumming satte sitt preg på 1970-tallet. Margaret Thatcher fulgte opp sin påpekning av Storbritannias kritiske situasjon med tiltak som opplevdes som drakoniske og uovervinnelige (har nasjonen råd til gratis skolebaker?). I 1991 er Storbritannia ikke i nærheten av å fylle krav til finansiell styrke og valutastabilitet.

Dette var den situasjonen John Major arvet. Ved sin utfordring til toryene spurte statsministeren egentlig om noen andre var bedre skikket av de konservative til å ta tak i de enorme utfordringene Storbritannia står overfor.

Den britiske frustrasjonen har gjennom årene gitt seg uttrykk i rå politikersituasjon. Og nye av kritikkene mot Major har vært enkel: Hvis vi ikke oppfyller EU's krav, meld oss ut! Oppnår vi ikke fred i Nord-Irland, trekk oss ut! Gjor regjeringsskiftninger, kast dem! Major har ikke et rykvis vist tegn på en slik politisk stil. Mye mer enn den høyretradisjonelle Thatcher, og mer enn mange tror, er Major en klassisk konservativ brite med avsky for splittende løsninger.

Imidlertid er det langt fra nok for Major å oppnå flertall i eget parti. For det er ikke lenger trolig at de konservative vil fortsette i regjeringssposisjon etter neste valg.

De konservative har regjert Storbritannia siden 1979, kanskje først og fremst fordi Arbeiderpartiet har slitt med en venstrefløy den vanlige brite ikke ville drømme om å stemme på. Tony Blairs innsats som labourleder har imidlertid vunnet mellomsegmentet blant velgerne. I en slik situasjon er kanskje Major toryenes minste onde. For selv om det er usannsynlig at Major kan vinne sentrum tilbake, er det utenkelig at en høyretradisjonell tory ville kunne klart det.

Kinesisk gru

Det er vel knapt noen som ikke er enig i at Kina, verdens folkerikeste land, må stabilisere folketallet. Et prinsipp på papiret er imidlertid én ting, virkeligheten noe ganske annet. Og de metodene Kina bruker for å oppnå sitt mål, er – slik TV-filmen som har oppnådd en samlet befolkning viser – hinsides enhver elementær sivilisasjon. De kinesiske småpøssene er ikke i noen bedre situasjon enn «bytingene», som ble satt ut for å dø. Kravet om handling bør komme fra et samstemt Vesten.

Lite kritisk

PETER ANKER

Fredrik Stjernfelt gir i Morgenbladet 30. juni en rosende omtale av Lise Ferrys bok *Den nye økologiske orden*. Det kan midlertidig være verdt å kaste et kritisk blikk på boken, ikke fordi Ferry mangler gode poenger, men fordi bokens argumentasjon og belegg er dårlig.

For å ta beklagget først: Ferry viser bare til et fåtall av de ca. 20 filosofier som har slått seg til den dyppologiske plattformen. Hans note- og referanseapparat er, for si det pent, utilsrekkelig. Det finnes ingen systematiske og forsvarlige sympatiske gjennomgang av statustradisjonene. Dette tyver til at en rekke misforståelser oppstår, la meg ta noen etter tur.

Ferrys utgangspunkt i Christopher Stones begreper «Should Trees have Standing? Toward Legal Rights for Natural Objects?» kan ikke brukes som argument hverken for eller mot dyppologien. Stone er hverken en forsvarer av dyppologi eller traser moralske rettigheter. Han er en jurist som argumenterer for at naturobjekter bør kunne være rettssubjekter. Dette er en juridisk definisjon som Ferry feilaktig blander med et moralsk eller filosofisk begrep om rettigheter. Å gi legale kvass-rettigheter til andre enn mennesker kan være en gunstig måte å forandre miljøproblemer på innen juridisk terminologi, men indikerer ingen iboende rettigheter. Stones konklusjon er at miljøvernere må kunne reise miljøspørsmål for retten. For at dette skal være mulig, må man ha «en formidlet form» med legal status for at rettssystemet skal kunne vurdere en sak. Tanken er så at miljøorganisasjoner skal kunne påvise en kontrovers, formelt «på vegne av naturen», men rett på vegne av summen av alle de menneskene som er glad i naturen. Ferrys (bevisste?) feilslutning i retning av at Stone mener trer har rettigheter på linje med mennesket, gjør at hans argument faller til jorden.

Nå beviser Ferry til enkelte filosofer som hevder at dyr, og muligens krypdyr, har moralske rettigheter. Men ingen av disse mener, etter det jeg kjenner til, at insekter, basilsker og virus faller inn under en slik kategori. Stjernfelts overskrift i anmeldelsen «Hva AIDS-viruset rettigheter?», reiser derfor en misvisende spørsmålstilling på siden av tema. Ferrys fokusering på rettighetsargumenter er likevel en lang avsporing med hensyn til dyppologien. Ferry har et poeng jeg kan slutte meg til, nemlig at dyppologien har en manglende rettsforståelse. Dette bunnar i økologisk filosofi i det store og hele tar utgangspunkt i en filosofisk (kommunitaristisk) tradisjon som fokuserer på spørsmål av typen «Hva er det gode liv?», og ikke på «Hva har moralskrettslig status?». I den miljøfilosofiske debatten har det vært en lang og til dels bitter debatt mellom filosofiske liberaler (tilhengere av dyrs rettigheter og kommunitaristiske) tilhengere av et samspill mellom mennesker og det biologiske miljø. Når Ferry ikke skiller klart mellom disse grupperinger, blir hans argumenter igjen høyst uklare.

Den mest kontroversielle og samtidig mest utfordrende del av Ferrys argumentasjon knytter seg til en påfallende mellom dyppologi og «blod og jord»-nazisme. Ferry berører i denne delen av boken bok et spennende aktuelt felt, men argumentene bygges dessverre på usannsynlige. Hans skriver stadig om «forutgående lidheter», men påvise lidheter er ikke det samme som å fremme argumenter.

Stjernfelt skriver at Ferrys bok er «så aktuell som noen overhode kan ønske seg». Man blir ristet til å spørre: aktuell for hvem og i hvilken kontekst? I Frankrike går ikke myndighetene av veien for å sende spesialstyrker ut for å regulere likviditet i et medlem av Greenpeace og seuke om av bitene deres. Disse forsøkte, og forsøker fortsatt, å stoppe atomprøvesprøngningene i Stillehavet. Organisasjon er kjent for å hente argumenter i dyppologisk litteratur. Ferrys bok, som har solgt i relativt store opplag i Frankrike, har fungert som en argumentativ basis mot «fundamentalistene» i Greenpeace, og legitimerer dermed samtidig Frankrikes lite miljøvennlige politikk. Dette skjer riktig nok uten Ferrys sympati, men kan man velge sine forbundsfeller? Av disse grunner er det å håpe at en habil kritiker som Stjernfelt for fremtiden setter et noe mer kritisk lys på miljøfilosofisk litteratur.

Peter Anker er stipendiat ved Senter for Utvikling og Miljø.

Flere ord om Bosnia

SILLE ASPHOLM HOLE

La meg innleget et par innleggelse som Knut Erik Strand 30. juni rettet mot min kommentar om situasjonen i Bosnia fra 2. juni 1995. Strands spørsmål hvordan jeg kan gå inn for forhandlingsløsning i konflikten, og om Stoltenberg ikke burde trukket seg for lenge siden. Hvorvidt Stoltenberg bør trekke seg og hvorvidt jeg støtter ham som fredsmegler, var en helt uaktuelt problemstilling for kommentaren, og ble heller ikke berørt. Jeg finner derfor ingen grunn til å kommentere dette ytterligere. Selv vil Strand i kommentaren «Hva bør sies om Bosnia?» tydeligvis la alt som heter fredsmegling opphøre og oppfordre til «massiv militærinnsats» der ansvarlige for drapene på bosniske muslimer stilles for FNs krigsrettsdomstol, for dermed å oppnå en «holdbar fred». Dette er uten tvil syn en meget korttenkt, usensjonell og umoralsk «strategi». For hva er alternativet til fredsmegling? Skal FN trekke seg ut og la partene drive mangeårig utmattelseskrig der de sterkeste til slutt vinner? Det vil i tilfellet påføre befolkningen i området enda mer død og lidelse i uoverskuelig fremtid. Strand nevner at 10 prosent av den muslimske befolkningen i Bosnia er «kaldblodig myrde», og dette bekrefter jeg like innferlig som han. Men hvor mange flere sivile og soldater vil bli drept dersom partene får frie tøyler til å krige seg frem til «fred», og hvor mange flere onde minner vil de kommende generasjoner ha bære med seg? Jeg har liten tro på at det kan føre til en holdbar fred. FNs tilbake-

trekking vil sende tvilsomme signaler til verdenssamfunnet om at bare partene i en krig utviser nok terror, bestialitet og er tilstrekkelig uspekulerende, tar de det som de vil. De historiske serberne ønsker nær en noe annet at FN trekker seg ut og gir dem frie tøyler til å nå sine mål med alle terrormidler de er i besittelse av. Det ville være totalt knessett av FN dersom de trakk seg ut på denne bakgrunnen, og det var det av mine poenger i kommentaren. Et annet alternativ er at FN, ved egne styrker eller NATO-styrker med FN-mandat, går aktivt inn i konflikten for å nedkjempe aggressorene. Da må FN ta stilling i konflikten, der alle parter uansett vil benytte totalt uakseptable metoder. Skal FN i eks. akseptere de bosniske muslimenes bruk av terror ved at de støtter den militære, samtidig som FNs deltagelse på muslimenes side begrunnes med at de skal bekjempe serberne eller kroatene for terror? Det er logisk og moralsk uholdbart. Ved eventuell FN-deltagelse vil krigen sannsynligvis intensiveres ytterligere, og den sivile befolkningen vil absolutt ingen nytting og hjelpende faktorer å støtte seg til. Lidelsene og døden brer om seg, for FNs humanitære arbeid kan vanskelig fortsette i en slik situasjon. I tillegg: hvordan kan FN fortsette arbeidet med tribunal i Haag der FN-personell bestreber en rettfærdig og ansvarlig rettergang – så lenge en annen del av FN er aktiv part i krigen? Det er muligens pinseltenkning at FN bidrar til at partene i konflikten kan megles seg frem til en løsning der vapnene stiller, der det etableres rom for rettergang slik at den enkelte må stå ansvarlig for sine handlinger uansett etnisk tilhørighet, og etableren av klima for skrittvis tilnærming mellom partene. Men å tro at dersom Stoltenberg blir sparket og FN går inn med «massiv militærinnsats» kan mordet på de bosniske muslimene opphøre, mens de bosniske serberne utsettes for rettergang – og at de tilslutningen skal føre til en holdbar fred – er nildt sagt en farlig forenklet utopi.

Kunnskapsløst

GUNN ENGELSRAUD

I anmeldelsen av Karin Widerbergs bok «Kunnskapsløst» kjennetår for leseren ikke vite noe om kjennetår til Widerberg, derimot gir anmelderen selv seg meget godt til kjennetår. Det eneste leseren får vite noe om er nemlig han selv, og for en skolelærer er det svært uinteressant å høre om anmelderens høyst private følelser, stillinger og diskvalifiserende innlegninger. Jeg vil gjerne stille anmelderen følgende spørsmål: Hvorfor ønsket nettopp du å anmelder denne boken? Følte du deg spesielt kvalifisert, eller hadde du andre begrunnelser? Hvem henvender du deg til med din anmeldelse? Mitt råd til deg er, bli værende i din egen seng, kos deg der, velg en mer passende sjanger som sangelektyre. Hold deg unna akademien. Det kommer til å komme flere bøker av samme slag i årene framover.

Morgenbladet presiserer:

Lavering til artikkelen «Serberne alle sammen?» i forrige uke, var laget av Bente Ponnéby.

GATESELGERE SØKES

Morgenbladet søker etter flere gateselgere (min. 17 år) for salg av avisen i sommer og utover høsten. Vi kan tilby særdeles gode lønnsvilkår, 67% provisjon per solgte avis. Ta kontakt med Lise Renee for nærmere informasjon.

Tlf: 22 42 69 80